

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarja«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica šte. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

== Oglasi po dogovoru. ==

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto dne 29. julija 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Boj proti draginji.

Na draginjo so pa časniki, stranke in parlament popolnoma pozabili! Tako vzklikajo ljudje, ki radi kritizirajo, ne da bi razmišljali o vzrokih draginje in pa o metodah boja proti njej. Ne varajmo sami sebe, danes so razmere take, da te bodo ljudje kvečjemu smešili, če boš preveč govoril o draginji. Kliči na boj, opozarjaj, toda s tem draginje ne boš odpravil.

Zakaj je tako?

Boj proti draginji je potreben. Draginjo občutijo neštete množice ljudstva, ki se svoje bede prav dobro zavedajo, toda nimajo inicijative, nimajo duševnega vodstva, ne enotne smernice, zato žive svoje bedno življenje v resignaciji, v obupu, v malomarnosti.

Predvsem pa moramo vedeti, da draginji v glavnem ni kriv posamezni producent ali trgovec; boj proti posameznemu kapitalistu ali oderuhu v naši državi ne more imeti bistvenega uspeha, ker ima draginja svoj glavni vzrok v svetovnem gospodarstvu.

Srednja Evropa je po vojni gospodarsko uničena, zlasti velja to za premagane države in pa one, ki so med vojno potrebovale velika posojila od antante. Med te spada tudi naša država. Vse te države imajo ogromne dolgove v antantnih državah kot vojna posojila ali pa kot vojna odškodnina. Produkcija pa v teh državah še ni v tiru, surovin nimajo in če se hočejo gospodarsko razviti, morajo na konto dolgov delati zopet dolgove, da si nabavijo različne potrebščine.

Za primer navedimo samo našo državo, ki ima razmeroma dobre gospodarske predpogoje za ugoden kapitalistični razvoj. Poročevalec finančnega odbora dr. Voja Veljković je povedal, da dolguje država Franciji 1300 milijonov frankov, Angliji 25 milijonov funtov, Ameriki 56 milijonov dolarjev in manjše zneske drugim državam. Okroglo dolgujemo v kronski vrednosti okoli 200 milijard kron. Pride pa še ameriansko posojilo 100 milijonov dolarjev, kar znaša v našem denarju okoli 32 milijard kron. Vsi dolgovi bodo torej znašali okroglo 230 milijard. Vzemimo, da se ti dolgovi obrestujejo samo po 5 odstotkov (a se obrestujejo znatno višje), tedaj znašajo letno samo obresti brez amortizacije 12 milijard kron, to je več kot letni državni proračunski dohodki sploh. In amortizacija, stroški za upravo države, kje so ti? Ako bi hoteli plačevati obresti, amortizirati glavnice pa imeti še denar za upravo, bi morali proračun podvojiti, to je zvišati davke za 100 odstotkov. In kar je glavno pri tem, moramo plačati vse to v zlatu, oziroma v blagu ali zaslužku.

Primerjajmo še vrednost denarja. Papirnatega denarja imamo okoli 18 milijard kron; po sedanjem kurzu ima papir vrednost 360 milijonov predvojnih kron. Ker je v državi 12 milijonov prebivalcev pride na prebivalca 30 K prave vrednosti. Pred vojno pa je redoma prišlo na prebivalca po 45 K. (Ad. Klein, Marb. Zeitung.)

Iz teh dveh primerov je razvidno, da inozemski kapital ne more imeti zaupanja v naše gospodarstvo. Tak je bil položaj pred najetjem amerianskega posojila. Nedvomno se to posojilo definitivno sklene in če se

to zgodi, vzamejo Amerikanci gozde, rudnike in monopole v zakup ter s tem odvzamejo državi velik del naravnih eksploatacijskih sredstev, kar bo zopet oviralo razvoj gospodarstva v državi.

Jugoslavija je, kakor smo videli zgoraj, zadolžena državnica. Novo posojilo bo le prašek sladkorja na veliko čašo pelina.

Naša naloga ni, da branimo in zagovarjamo sedanjo vlado v tem pogledu. Vsa javnost ve, da je gospodarstvo v državi silno slabo. Cela vrsta afer glede podkupovanja, provizij, verižništva, oderuštva i. t. d., so stvari, ki silno pospešujejo draginjo. Nepotrebni stroški za militarizem, dočim za bolnice denarja manjka, so same stvari, ki pričajo, da v državi ni vse v takem redu, kakor bi ga želeli. Tudi dejstvo, da se državo posojilo in proračun sprejmeta le s tretjino poslanske zbornice, dočim je očitno dve tretjini poslancev (vštevši komuniste) nasprotnih obema sklepoma, je tak simptom, ki zbuja nezaupanje. Poslancev je imela zbornica 418, glasovalo jih pa za predlog vlade le 170.

V zadnjem odstavku se sklicujemo na domače razmere, ki sicer niso glavni vzrok draginji, vsekakor jo pa jako pospešujejo. Omeniti moramo še moko, mast in meso. Tega blaga pridelamo v državi dovolj. Državna uprava pa dovoljuje, da veletrgovci kljub zadostnemu pridelku navijajo cene. Moka velja danes 26 do 27 K, meso 64 do 70 K, mast celo že 140 do 150 K. In če govorimo s kmeti, se ti pritožujejo, da jim plačujejo trgovci živino po 15 do 20 K kilogram. Enako kakor z mesom, je tudi z drugimi domačimi pridelki. Nedvomno je torej: če bi imela vlada zmisel za boj proti draginji, da bi tukaj lahko mnogo storila proti draginji, ne da bi oškodovala trale obrtnike in kmetje, ogromno pa koristila konsumentom.

Draginja omiliti bi se res dala torej neglede na svetovni gospodarski položaj, če bi konsumenti prisilili vlado, da izda primerne odredbe; ker pa te sile ni, gospodje dalje begate, kakor so si zamislili.

Draginja vobče je torej produkt svetovnega kapitalističnega gospodarstva. In če gre boj proti draginji, mora iti v prvi vrsti proti mednarodnemu kapitalizmu, ki ogabno izkorišča osiromašeno srednjo Evropo v strahu, da izgubi svoje zahtevke. Proti fronti kapitalizma mora vstati fronta izkoriščenih in potem šele se boj prične, pravi boj. Nobenega dvoma pa tudi ni več, da srednjeevropske države teh ogromnih breme bodo mogle prenesti. Združile se bodo. In tedaj bo morala izkoriščana para izjaviti, ali sprejme kanone, ki jih pošljejo izkoriščevalci ali ne? Do takega poloma mora priti naravnim putem. Evropa se mora otresti izžemanja, ker ga ne prenese. To ni hujskanje, nego konstatiranje naravnega procesa, ki ne more biti drugačen.

Draginja narašča, pravimo. In kaj naj stori proletarijat?

Boj proti draginji je danes svetovno vprašanje. Proletarijat ga v celoti ne more prevzeti, ker se v proletarskih vrstah še vedno močno čutijo posledice vojne, zato ne preostaja drugega kakor: Kdor ne more izhajati z zaslužkom, naj zahteva boljše plačo.

Trenotno je mogoča le ta pot in pa boj proti sistemu v naši državi, ki nosi veliko odgovornost za slabše razmere kakor bi lahko bile. Če pa hočemo te boje vršiti, pa moramo z

močno organizacijo preprečiti, da nas brutalna sila ne pogazi, kar se more zgoditi le s sklenjeno fronto zavednih množic.

Ali eno ali drugo!

Kdo je kriv, da so razmere v naši državi tako čudne, ali kakor pravimo: neurejene?

V prvi vrsti narodna skupščina. Drzna je ta trditev. Resnična je pa vendarle. Najprej nastane vprašanje, ali smo parlamentarci ali ne? Na to vprašanje odgovarjamo, da so vse tiste stranke parlamentarne, ki so kandidirale v narodno skupščino. Ene so hotele dobiček od sodelovanja, ene hočejo vladati, druge pa so se morda hotele tam bojevati za proletarske interese ali z aktivnim sodelovanjem ali pa s pasivnostjo ovirati nasilja meščanskih strank. Eno je dalje gotovo, da je prostovoljna abstinenca, kakršno delajo Radičevci, nezmišeln, zakaj s to svojo politiko bodo ubili svoj vpliv, ker podpirajo z njo vladni teror.

Spričo vseh dogodkov v zadnjem času je pa tudi jasno, da vlada v narodni skupščini tretjina poslancev (demokrati in radikali s Puceljem). Kako morejo poslanci opozicije še mirno gledati tako delovanje te relativne večine?

Ako bi bila opozicija majhna, bi rekli, no, ne gre drugače. Ker se pa nahaja v skupščini opozicija, ki šteje domala polovico poslancev, bi pa ta opozicija ob sklepanju o proračunu in o amerianskem posojilu ne smela dopuščati, da ena tretjina zbornice, torej velika manjšina, sprejema tako važne sklepe, ki neusmiljeno obremenjujejo državljane in o katerih trde nekateri strokovnjaki, da so nesreča za državo.

Tri leta verzajske pogodbe.

Po treh letih Verzajske pogodbe so se pokazale vse konture političnega zločina, ki ga je napravila tajna diplomacija v Verzajlu.

Trije diplomati so sedeli v tajni zločinski politični kuhinji, ki so kuhali za celo Evropo mir, blagostanje in sporazum narodov, skuhalo pa so strup, s katerim so zastropili celo Evropo.

V stari Avstriji smo bili vajeni, da smo rekli: na dunajskem Ballplatzu rožljajo s sabljami. Toliko in nič več ni ljudstvo vedelo o delovanju v diplomatskih službah, kvečjemu, če je napravil ta ali oni poslanik kak škandalček, ki se je ponajvečkrat vrtel okolo kake grofice ali celo navadne ženske.

Že med vojno, posebno pa po vojni, je vse socialistično časopisje, vehementno pobijalo tajno diplomacijo, ker je bila ta največje zlo, ki je povzročila največ gorja ljudstvu v državah.

Nikjer pa zgodovina ne pove o tajni diplomaciji, ki bi na tak perfidni način delala, kakor je bilo to na svetovni mirovni konferenci pred tremi leti v Verzajlu.

Trije, samo trije ljudje so sedli skupaj: predsednik Zedinjenih držav Wodrov Wilson, Lloyd George in Clemenceau. Ti trije možje so bili osrečevalci cele Evrope, ti trije so delili pravičnost med narode cele Evrope. Vsakdo se še spominja besed Wodrov Wilsona, ki je vzkliknil:

Zdi se nam jako primerno, da bi volilci take poslance, ki doma le-nobo pasejo, prav energično vprašali, zakaj so bili izvoljeni, zakaj ne gredo v Belgrad, zakaj dopuščajo, da sklepa o usodi države tretjina skupščine, tista tretjina, ki se ji vsak dan očitajo novi grehi, tista tretjina, o kateri velja javna sodba celo v tujezemskem časopisju, da spravlja državo ob ugled?

Opozicija, ako je resna, naj gre v skupščino in če smatra, da je treba novih volitev, naj jih izsili. In če vse nič ne pomaga, pa naj vsa opozicija zapusti skupščino, pohiti med volilce ter jim pove, kako delajo vladne stranke in kam nas vodi njih politika.

Eno ali drugo; diktatura manjšine, ki je vsa odičena z raznimi aferami, pa mora prenehati.

Iz vsega delovanja sedanje „večine“ je razvidno, da gospodom vladnim možem volitve ne diše. Zato se tako krčevito drže državne-ga krmila. Če jih človek opazuje, kako krčevito se oklepajo svojega zvanja, se mu zasmilijo v srce, pa si misli, no, naj pa vladajo, ker tako radi.

Ta sentimentalnost mevž je danes karakteristična za volilce v naši državi. Toda tako ne pojde dolgo! Poslanci v parlament, poslanci med volilce in nove volitve! Drugih deviz ni, kakor: Razpišite volitve v skupščino! Proč z dosedanjo strahovladno!

Vsem narodom pravico, vsakemu narodu, kar mu gre!

Kdo so bili ti trije možje?

Ne moremo se vzdržati, da ne bi povedali gole resnice, četudi je robata!?

Trije privilegirani internacionalni diplomati, ki so sedaj po treh letih docela že izropali Evropo.

Nobena država v srednji Evropi, ki je bila zapletena v vojno, se ne more konsolidirati, ena je bolj kot druga od zapadnega kapitalizma že izčrpana, in v širših plasteh ljudstva po vseh srednjeevropskih državah se širi revščina od dne do dne vsled valute, ki jo umetno vzdržuje zapadni kapitalizem.

To je sad Verzajske tajne diplomacije, kateri je bil duša reprezentant nenasitljivega francoskega kapitalizma, gospod Clemenceau.

Gospodje, ki so pred tremi leti delili narodom pravico, niso vprašali, kateri narod prebiva v Saarski kotlini, niso vprašali, kateri narod prebiva na južnem Tirolskem, niso vprašali, kateri narod prebiva na Krasu, na Koroškem, v Šleziji itd., temveč vzeli so v roko rdeče svinčnike in začrtali na zemljevidih meje no svoje; razdvojili so narode v razne potence, tako, kakor so menili, da bo kapitalizmu najbolj služilo in s tem zbudili novo sovraštvo med narodi.

Gospodje naj si zapomnijo! Topovi solidaritete proletarijata se si-

cer počasi izdelujejo, bodo pa sigurno v živo zadeli in razdrli umetno napravljene meje na Verzajski mirovni konferenci. Takrat tudi pride tisti čas, ko si poda roke delavno ljudstvo vsega sveta.

Pred par dnevi je govoril tudi

pri nas v Jugoslaviji poglavar tajne diplomatske kuhinje minister Ninčič, ki je pa povedal to, kar je že večkrat povedal. Govoril je namreč o samem prijateljstvu, kakor ti gospodje sploh vedno govore, če imajo še taka važna vprašanja v razpravi.

Pogajanja s Trboveljsko premogokopno družbo.

Po naročilu ministrstva za šume in rude so se pričela v ponedeljek, dne 24. julija 1922 pogajanja med delavstvom in Trboveljsko premogokopno družbo. Razprava, ki je trajala dva dni, je bila v marsičem zanimiva in poučna. Poučna predvsem, ker je bil jasen akcent, da je družba sedaj nacionalizirana, to je, da se pogaja sedaj proletarijat z jugoslovanskim kapitalom. Nacionalizacija je postala sedaj družbi trdna hrbtnica pri odklanjanju upravičenih zahtev celokupnega rudarskega delavstva. Zato ni čuda, da je družba takoj v početku izjavila, da bo pristostovala razpravi neobvezno, le informativno. Seveda, če ve, da ima v centralni vladi vso oporo in da bo centralna vlada dala vsa sredstva na razpolago, da delavstvo svojih zahtev ne bo doseglo. Le tako je mogoče razumeti, da je bil član objektivne, nepristranske komisije tudi zastopnik ministrstva saobračaja, ki je interesiran na tem, da so delavske mezde nizke in premog cenene. — Naš promet je že danes deruten vsled nesposobnosti upravnega aparata. Kako bi izgledale prometne prilike šele takrat, kadar bi moralo ministrstvo saobračaja plačevati tudi še zvišane produkcijske stroške. Ker pa centralna vlada noče ugotoviti družbenih dobičkov, zato alarmira vse, da se mezdni zahte-

vam delavstva ne ugotovi. — Zastopnik Zveze industrijev je poudarjal nevarnost povišanja produkcijskih stroškov, ni pa poudaril nevarnosti, ki preti državnemu življenju s tem, da baše družba prekomerne dobičke, pa pusti stradati delavstvo.

Komisija je stavila predlog, da se zviša dnevna mezda za K 20, družinska doklada za ženo za K 8 in za otroka K 4. — Trboveljska premogokopna družba je takoj poudarila svoje neobvezno, informativno sodelovanje, zato je bilo nemogoče zaključiti uspešno pogajanja i v interesu delavstva in produkcije.

Ministrstvo za šume in rude je odredilo enketo. Enketo, ki naj razpravlja, ugotavlja. Seveda pa ni ministrstvo za šume in rude pozabilo poudariti, da nima nobene zakonske podlage, da bi uredilo delavno razmerje med družbo in delavstvom. Ker pa zakonske podlage nima, zato so jalove vse te komisije, ker danes niso časi, da bi se s prigovarjanjem in posredovanjem rešilo delavstvo bede. Beda, pomanjkanje delavstva je doseglo vrhunec. Zato delavstvo ne more popuščati, se z obljubami na boljše čase ne more zadovoljiti in od svojih zahtev ne odstopiti. Centralna vlada pa bo morala dobiti zakonsko podlago za to, da mora imeti delavci vsaj eksistenčni minimum.

Prometne kalamitete.

Pod tem naslovom prinaša „Trgovski list“ v svoji zadnji številki uvodnik, v katerem kritizira železniško upravo, in pravi med drugim:

Pretekli teden je zagrebško ravnateljstvo dekretiralo ponovno prepoved prevzemanja brzovoznega in tovornega blaga v vagonih tovarnih iz postaj v Sloveniji za vzhod, ter prepovedalo tudi vsak tranzit za proge in postaje na vzhodu. Zaprlo je glavno progo Vinkovce-Sisek, ter druge spojne proge, celo za živilne transporte žito in živino, ki so namenjeni za Slovenijo.

Med drugim pravi Trgovski list, da imamo sedaj novih lokomotiv in vagonov, da pa je 60 strojevodij državni železnici službo odpovedalo in sedaj primanjkuje strojnega osobja.

Na koncu pravi „Trgovski list“, da so temu vzrok tudi številni brzovlaki, ki promet ovirajo.

Mi smo nekoliko drugega mnenja, kakor „Trgovski list“. „Trgovski list“ ne pove, zakaj je 60 strojevodij odpovedalo službo! Teda, gospodje, da tudi to veste, ne samo stroje se mora maziti in kuriti, če hočemo z njimi voziti, temveč tudi strojevodja ni nič drugega kakor stroj,

ki mora jesti in piti, če hoče lokomotivo voditi.

Gospodje naj vedo, da strojevodje, ki so bili lansko leto poslani v Slavonijo in na hrvaško, še danes po enem letu nekateri niso dobili svojih dnevnih in kilometrskih.

Kako naj ti ljudje opravljajo službo? Mi smo že v zadnji številki povedali, da železničarji nič več svojih plač ne kritizirajo, temveč samo še pihajo od jeze kakor kraški gadje!

Mi smo že zdavnaj vedeli, da pride do tega, da bodo železničarji pričeli državni železnici hrbet obračati. In, da bo promet oviran ob najvažnejšem času, ko je treba živila prevažati! In kaj nas čaka? Draginja, ki zadnje dni že zopet kruto narašča.

Razni špekulanti prav dobro vedo za vsako železniško oviro in jo izrabljajo v ta namen, da gredo s cenami navzgor, če vidijo, da se zaloge krčijo.

Gospodje, povejte ministru saobračaja, da plače, ki jih prejema železničarji, ne odgovarjajo davno sedanjim draginjam; te naj se uredi najprej, potem se bodo kolesa hitreje vrtela in osobje ne bo železnico zapuščalo.

LISTEK.

Po F. Hanuschu - Maksim Svetlič:

Plemenito srce.

Pred vhom v grad grofice Forstheim so stale lahke, elegantne sanke. Nestrpnost sta udarjala iskra vranca v sveže zapadli sneg. V ženketanju srebrnih zvončkov se je tupatam vmešalo glasno rezgetanje konj, ki je neprijetno motilo veličastni zimski mir.

Po gladko obritem mastnem obrazu kočijaža, ki je kot marmornat kip sedel na kozlu, je večkrat švignil izraz nezadovoljstva. Z rokami je krotil nemirne živali, s svojimi drobnimi očmi pa pogledoval na velika, železna vrata gradu, katerih enolično zunanost je kvarila mala bela tablica na kateri se je

blestel napis: »Prosjačenje in krošnjarenje prepovedano«.

Končno so se vrata odprla in pojavila se je grofica v spremstvu angleške družabnice in dveh slug. Slugi sta ji nosila dragocene težke kožuhe.

Grofica, visoka, starejša dama, koje lasje so se že močno posrebrili, je stopila z mladostno svežostjo v voz. Nekoliko težje ji je sledila, v službi ostarela angleška družabnica.

»Skozi gozd«, je ukazala kratko kočijažu grofica in si pri tem ovila noge in život v toplo kožuho.

Konji so zdirjali po zmrznjeni, sneženi cesti proti gozdu.

Monotona, s snegom pokrita pokrajina na obeh straneh ceste, svinčeno nebo in drevesa kot suhe

Vsem, ki čutijo pošteno.

Dne 14. julija je „Naprej“ objavil članek s. I. Kaiserja na uvodnem mestu, v katerem hoče govoriti o razmerju med politično stranko in strokovnimi organizacijami. Kdor čita ta članek, zlasti uvod, dobi vtis prikritega očitka, da ravna opozicionalci nepošteno. V resnici pa članek ne pove nič drugega, kakor da so bili „stari“ voditelji strokovnih organizacij nedosledni glede na taktiko. Z drugimi besedami se to pravi, kar je bilo, je bilo šušmarenje, ker o taktiki v članku ni govora.

Naše mnenje je, da je vprašanje taktike političnih in strokovnih organizacij globokejše. Nedvomno pa je za vse organizatorje in agitatorje politične strokovne organizacije, da se taktika obeh organizacij ne slaga vedno, čeprav bi bilo idealno, da bi se popolnoma slagali ter da bi bila pokreta politični in nepolitični popolnoma homogena. Sploh se pa taktika v proletarskem gibanju vsak dan lahko izpreminja štiriindvajsetkrat, kakor pravi Bebel, in vendar lahko ostane pokret razredni, proletarski. Taktika je odvisna od moči organizacije, od moči nasprotnika in od socialnih razmer, v katerih se delavstvo nahaja. Tudi kulturno stališče ni brez pomena. Dokler je organizacija slaba, majhna, je njena taktika povsem drugačna kakor pa taktika močne organizacije. Majhna politična stranka lahko kriči, če pa postane močna, mora pričeti delati in postane odgovorna za svoja dejanja. In če je nastala ta izprememba, bo tudi taktika organizacije precej drugačna, sicer agresivna, razredna, a vendar se bo bistveno razločevala od prejšnje taktike, ker mora sedaj ustvarjati bodočo družbo.

Isto, kar velja za politično stranko, isto velja za strokovne organizacije, ki so pravzaprav gospodarske, ter se bojujejo za izboljšanje socialnega položaja delavstva, kar v prvi vrsti bistveno ni naloga politične stranke. Namen strokovnih organizacij je torej gospodarski, na-

men politične stranke pa revolucionaren direktno v smeri izpremembe človeške družbe. Drugo vprašanje pa je, ali ne bi bilo na mestu, da to nalogo prevzamejo tudi strokovne organizacije, ki se danes bavijo skoro izključno le z materielnimi in socialnimi vprašanji v družbi sami.

Strokovne organizacije imajo danes večinoma posebne naloge v delavskem gibanju; njih struktura je bolj popolna nego ona političnih organizacij, zaradi tega njih taktika ni toliko odvisna od političnega razpoloženja.

Te in enake razmere so zlo, ki povzročajo različno taktiko obeh organizacij. Danes pa je proletarijat povrh razcepan še sam politično na številne struje, ki vsaka hoče vplivati tudi na taktiko strokovnih organizacij; zaradi tega so strokovne organizacije primorane zavzemati med temi strujami nekako nevtralnno stališče in odločati še bolj kakor prej o svoji taktiki same, kar pa nikakor ne škoduje pokretu, dokler ostane njih taktika razredna.

Razumemo težnjo, da bi politična stranka in strokovne organizacije vedno enotno nastopale. In mogoče bi bilo to, če bi šlo samo za vprašanje taktike, ker bi se v organizacijah lahko razvila trezna razprava brez strasti in škode ter pravo načelo končno zmagalo. Kakor pa že razvidimo iz navedenega članka, ne gre v njem za taktiko, marveč, nehote morda, za to, da se ogrdi one sodruge, ki so drugačnega mnenja. Taka polemika ne more pospeševati misel organizacije. In prav zaradi tega, ker ni možna stvarna debata, je bolje, da se debata izvede zunaj organizacij, in ko bo izčiščena, pa organizacije lahko povedo svoj da ali ne. Edino zaradi tega smo taktično za taktiko nevtralnosti, ki je pa načelno ne odpravljamo. In dokler ovira ni odpravljena, je taktika sporedne kooperacije najpriporočljivejša.

Četrta internacionala.

Koncentracija proletarijata. Pod tem naslovom piše v »Jugoslaviji« neki Katon in skuša dopovedati, kako neobhodno je potrebna enotna fronta delavstva, ki naj bi se uprla reakciji v naši državi. Gospod Katon ima prav. Nekaj drugega pa je, česar člankar v »Jugoslaviji« ne uvideva, to je, da socializma brez internacionale ni! Pisec v »Jugoslaviji« naj si malo ogleda četrto internacionalo, ki se pravkar zbira v Benetkah, na Rivierii in v drugih svetovnih kopaljščih, v katerih praznuje svoje orgije, tako, kakor še nikdar pred vojno. Ta kapitalistična internacionala pa zboruje in se zbira tudi na našem slovenskem Bledu.

Pisec prav dobro ve, da je kapitalistična internacionala zborovala pred kratkim na Bledu pod firmo »Industrijska konferenca«. In na tej konferenci so imeli glavno besedo reprezentanti italijanskega in nemškega kapitalizma, tudi Nemci: G. Vinko Majdič, ki je otvoril konferenco, je Slovenec, bil pa je več ali manj samo za dekoracijo, besedo so pa imeli gg. Westni, Noti in drugi taki reprezentanti kapitalizma. Da, potrebna je enotna fronta proletarijata, vsekakor pa skupnega svetovnega proletarijata, do tega tudi pride, ker bo proletarijat ravno četrta internacionala prisilila do tega.

Sodrugi! Razširjajte in podpirajte „Zarjo“!

metle strleča proti nebu, niso v stanu obuditi občudovanja.

Jata vran, ki je priletela od vzhoda in se kričeč spustila ob cesti na tla, je zbudila pozornost grofice.

»Uboge živalice«, izpregovori s sočutjem.

»Da, uboge živalice«, ponovi družabnica.

»Vsaj jih mora biti konec ob tem mrazu« nadaljuje grofica. »Zemlja je popolnoma zmrznjena, kje naj dobijo hrane? Oh, ko bi jim mogla pomagati!«

Težko zavzdihne pri tem, kar napravi seveda tudi njena angleška družabnica, pri tem pa ne pozabi, da si gorko odejo tesneje ovije okolo telesa.

Le še nekoliko korakov je ločilo vprego od gozda, ko naenkrat ustavi kočijaž sanke.

»Grofovska milost, dve srni!« Pri tem pokaže proti robu gozda. Dve srni sta stali na robu gozda in tresoč se mraza opazovali s svojimi prebrisanimi očmi gosposko vprego.

»Oh, uboge živali, koliko morajo trpeti od gladu in mraza, pa so vendar stvarstvo božje!«

»Da, tudi stvarstvo božje!« zastoe komaj slišno družabnica.

»Tu moramo pomagati«, pravi odločno grofica. »Ako že morajo te uboge stvarice zmrzovati, ne smemo trpeti, da bi poginjale od gladu!«

»Predobrotna ste, grofovska milost.«

Grofica je ta poklon družabnice sprejela mirno, ne da bi ji privoščila le pogled za to.

»Naprej! — Ne morem več pre-

POLITIČNI PREGLED.

Delo naših poslancev. O škandaloznih razmerah pri slovenskih Drž. Borzah Dela je vložil te dni sodrug Tokan interpelacijo v parlamentu, ki jo bomo priobčili v ilustraciji razmer v eni prihodnjih števil.

Odgovor. Na interpelacijo, katero je dne 24. junija 1922 v zadevi državne posredovalnice za delo in službe v Sloveniji naslovil na ministra za socialno politiko narodni poslanec s. Tokan, je dobil od ministra ver g. Krstelja kot zastopnika ministra za socialno politiko obvestilo, da bo minister odgovoril na interpelacijo kakor hitro dobi potrebne podatke. — Smo res radovedni, kdaj bo to.

Uradniška pragmatika. Naši demokrati imajo v svojih registrih tudi rešitev uradniškega vprašanja. Ob gotovih obdobjih pišejo dolgovazne članke v svojem časopisu, kako nujna je rešitev uradniškega vprašanja. To pesem godejo že od preobrata. Za vsakim zakonom, ki je trenutno v parlamentarni debati obljublja in bombastično napovedujejo obravnavanje uradniške pragmatike. Ta farasa, ki jo uganjajo bankokratski demokrati s sestradanim uradništvom je gnjusna. Njim je socialno pravična ureditev uradniškega vprašanja deveta briga. Gre se jim, da ohranijo svoji stranki uradniške glasove, zato skušajo od časa do časa tolažiti z vodenimi članki lačne in prazne uradniške želodce. — Reisner je za Žerjav hitro skočil na delo. Malenkost mu je bila „dognati“ njegovo nedolžnost. Dasi so tudi v tem slučaju igralo važno vlogo precej visoke številke. Pri uradniškem vprašanju pa caplja, odlaša in čaka, da bodo zopet volitve. Uradniki, pragmatika ba rešena takrat, kadar boste vrgli demokrasko kliko na tla!

Politične železnice. Problemi železnic, kjer jih ni, so vsekakor hvaljezna stvar za narodno gospodarstvo. Država je najela 500 milijonov notranjega posojila za zgradbo železnic. pa ga je porabila v druge namene (najbrže tudi za mobilizacijo proti Madžarski). Denarja za železnice je ostalo jako malo ali nič. Sedaj najemajo veliko ameriškansko posojilo od 100 milijonov dolarjev zopet glavno za zgradbo železnic. Od prvega posojila je bilo dovoljenih za železnice, Ormož-Murska Sobota 10 milijonov, kar ne zadošča niti za trasiranje. Minister Pucelj je zahteval tudi železnice za Slovenijo in sicer zvezi Št. Janž-Sevnica ter Kočevje-Vrbovsko. In ko so mu obljubili par drobnih milijončkov, kar niti za temeljit ogled ne zadošča, je kapituliral, umaknil svojo demisijo in postal zopet zvest vladni večini. Kdaj pa bo dobil železnico, ej, to je v božjih rokah, postavil se je pa le po robu vsaj navidez. Glavna proga, ki jo mislijo graditi do Jadranskega morja v Srbiji, je, dasi potrebna, silno neugodno zamišljena. Prova bo širokotirna, vse postranske proge so pa ozkotirne. Vrhutega gre ta železnica po neobljudenih krajih, po kraškem terenu. Nam se zdi, da bi bilo bolj umestno.

če bi se pri gradbi železnic ozirali v prvi vrsti na gospodarske potrebe, ki so že dane.

Nov minister dvora. Na belgrajskem dvoru postane atenski poslanik Živojin Balugdžić minister dvora. Dragomir Jankovič, dosedanji minister dvora pa postane najbrže poslanik v Madridu.

Kriza v Nemčiji. V Nemčiji se je politična napetost med republikanci in monarhisti nekoliko ohladila. Zakon o zaščiti države je državni zbor sprejel, ljudska stranka je nekoliko okrenila in tako je Wirthova vlada s svojo taktiko vzdržala nekako politično ravnovesje. Socialisti so bili pripravljeni, da stopijo v obrambo republike eventualno v vlado. Sedaj je pa ta korak postal nepotreben, ker so monarhisti, ki nikakor niso bili resno pripravljeni na preobrat, utihnil. Najhujši odpor proti zakonu v zaščito republike je na Bavarskem, kjer je vlada celo zakon o zaščiti republike nekoliko izpremenila. Pa tudi na Bavarskem so glede zakona deljena mnenja. Severna Bavarska je poslala protest monakovski vladi, v katerem opozarja na nevarne eventualnosti, če monakovska zbornica ne sprejme zakona. Socialistom je vsekakor všeč, da jim ni treba vstopati v vlado, ker bodo imeli zunaj vlade lepšo priliko, da delajo za idejo republike. Stranke bodo sedaj razvile svojo politično agilnost; ni pa nobenega dvoma, da monarhisti zaenkrat še ne bodo želi uspehov, če še tako hvalijo hohenzollernski vladni režim pred svetovno vojno. Do jeseni, čim se reši vprašanje bavarske opozicije, ki bo pa tudi kapitulirala, Nemčija ne bo imela važnejših političnih bojov, ter bo glavna naloga vseh republikanskih strank, da v tem politično mrtvem času republiko utrdijo med narodom. Ako se to zgodi v primerni meri, potem za obstoj nemške republike ne bo tako kmalu nevarnosti.

Italiji tudi ne gre bolje. Italija dobi v Ameriki 200 milijonov dolarjev posojila. Dobra italijanska valuta je torej navidezna. Pri nas gre od stopnje do stopnje, tam pa utegne biti sunek močan, kadar pride do gospodarskega preobrata. Definitivno se šele sklene.

Burški deželni zbor (del zahodne Ogrske, ki je pripadel po plebiscitu v zmsilu trianonske pogodbe Avstriji) je izvolil za predsednika sodr. Wimmra, za zapisnikarico pa med drugimi sodružico Rozo Zull.

Trgovska pogodba med Nemčijo in Poljsko, ki je bila sklenjena 20. julija, obsega znatne olajšave za trgovino. Zlasti pa je pomembna določba, ki dovoljuje Nemčiji, da sme izvažati in uvažati blago preko Poljske v Rusijo in iz nje. Sklep te pogodbe pomeni velik obrat Nemčije na levo, to je izhod.

Poštne položnice smo priložili današnji številki Zarje. Oni, ki še niso poravnali naročnine, naj jo čimprej poravnajo. Obenem vljudno vabimo, da jo naročniki za avgust takoj obnove.

Žerjavova socialna politika.

Delavci, ali zasledujete, kaj dela dr. Žerjav, minister za socialno politiko? Koliko časa boste še mirno gledali, da Vam jemlje pridobitev za pridobitvijo? Najprej osemurn delavnik, določbo § 1154 b, nočni počitek! Namerava še avesti deseturni delavnik ter odpraviti 50% odškodnino za čezurno delo itd. — Ta socialna politika je protidelavska in izživja delavstvo k boju!

Važne socialno politične določbe. „Jutro“ z dne 27. t. m. prinaša naslednje poročilo: „1. Minister za socialno politiko se pooblašča, da z ozirom na zakon o zaščiti delavstva lahko dovoli začasnim delavskim zbornicam v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu, da v cilju pokrivanja svojih ustanovnih upravnih kakor tudi volilnih stroškov povodom predstoječih volitev definitivnih uprav, morejo še pred volitvami delinitivnih uprav pristopiti razpisu redne doklade, predvidene v § 62. zakona o zaščiti delavca. Dalje se dovoljuje imenovanim zbornicam, da se morejo, dokler te doklade ne bi bile vplačane, zadolžiti pri bolniških blagajnah ali kjersibodi drugje. 2. Ker je stopil v življenje zakon o osiguranju delavcev, se menja čl. 1154. pod 6. avstr. civ. zakona, dokler se ne izvrši izenačenje civ. zakona za kraljevino SHS. Ta sprememba se glasi: Zneske, ki jih nameščenec prejema na podlagi javnopravnega zavarovanja, lahko delodajalec v celoti odračuna od plače. 3. Minister za socialno politiko se pooblašča, da v svrhu zbiranja potrebnih sredstev za podpiranje nezaposlenih delavcev, ustanavljanja delavskih azilov in plačanja potnih stroškov delavcev, ki iščejo delo, lahko razpiše poseben davek od največ 3 odstotkov — vsem delodajalcem in delavcem, ki spadajo pod določbe zakona o zavarovanju delavcev, kateri davek se bo nlačeval istočasno in na enak način kot prispevki za bolezensko zavarovanje delavcev.“ — Sklep, da smejo Delavske Zbornice razpisati prispevke, se nam zdi umesten, vprašanje je le, kdaj se ta predlog uveljavi. Drugi dve točki sta pa silno skrivnostni in dokler ne poznamo besedila teh „bodočih določb“, poročilo nič posebno ne zapramo.

§ 1154. občega državlanskega zakona „izmenjan“. Minister Žerjav poroča v Jutru od minulega četrtka, da je finančni odbor § 1154 b o. d. z. ukinil. Po tem paragrafu je imel delavec, ako se službena pogodba ni glasila drugače, prvi teden boleznj pravi-

co do polne plače, od katere se mu je smel odtegniti le znesek do ene tretjine bolniške podpore, ki jo je izplačala bolniška blagajna. Odslej naprej bo podjetnik odtegnil delavcu kar celo boleznino od plače, to se pravi: delavec bo prejel plačo, njegov mojster bo pa zato potegnil bolniško podporo. S tem činom je dr. Žerjav ponovno dokazal, da hoče vzeti delavstvu zadnjo trohico socialno političnih pridobitev in potisniti delavstvo ob steno. Dr. Žerjav ni vprašal delavstva (zakaj so delavske zbornice tu!), niti se za mnenje in težnje delavstva ne briga. Kakšen minister za socialno politiko je to?! Povemo pa, da bo delavstvo dajo na ta predlog tak odgovor, da bo strmel dr. Žerjav in čutila njegova okolica. Za § 1154 b se bo delavstvo borilo in bo zmagalo. — Dovelj je že demokraskera nasilja.

Jutro se zgraža, ker pokrajinski namestnik Hribar na dan zleta češkega sokolskega naraščaja v Ljubljano ni dal izvesti zastav. Jutro naj si zapomni, da je čehoslovaški parlament § 1154 b izboljšal, tako da prejema čehoslovaški delavec, ako je bolan nad 14 dni, poleg bolniške podpore tudi več odstotkov plače tako dolgo, da znaša ta plača mezdo enega tedna. Pri nas je pa minister — sokol dr. Žerjav ta paragraf sploh ukinil. Jutro se seveda nad tem nič ne zgraža. Češko sokolstvo, katerega ogromna večina je delavskega stanu, se zahvaljuje za jutrove zastave. S tem pa se ne dotikamo sokolstva kot takega.

Čudna skrb za brezposelne. Skrb za brezposelne spada v področje ministra za socialno politiko, ki ima v Ljubljani svoj oddelek. Pred mesec je prišel k načelniku tega oddelka mlad mož in ga prosil za kako pisarniško službo, ker so mu noge skoro popolnoma odpovedale, da le z največjo težavo hodi. Vesel je prosilec odšel s priporočilnim pismom načelnika k g. Skaletu, ravnatelju mestne klavnice v Ljubljani. Le-ta je pismo odprl, prebral, potem po vprašal: Ali znate prašiče mavžati? — Brez komentarja.

Rudarji! Praprotnik je dajal Žerjavovi stranki denar. Tisti Praprotnik, ki ima danes v rokah delnice Trboveljske premogokopne družbe! Žerjav pa je danes minister za socialno politiko. To mesto je dosegel s Praprotnikovo pomočjo. Sodrug, koliko časa bomo še gledali tega človeka na tem mestu. Strnimo vrst., stisnimo pesti!

DNEVNE VESTI.

Današnja številka Zarje ima šest strani.

Opozarjamo vse delavce in nameščence na razglas Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani v današnji številki našega lista.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani pozivlje s tem vse dobavitelje in druge upnike (bolnišnice, zdravilišča, lekarnarje, zdravnike itd.), da predložijo do najkasneje

31. t. m. v obliki običajnih računov potom pristojnih poslovalnic vse svoje zahtevke do Okrajne bolniške blagajne v Ljubljani, ki je v likvidaciji. Računi ne smejo obsegati nobenih postavk (zneskov) nastalih po 30. juniju 1922.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani dobi prihodnje dni svoje prvo ravnateljstvo, ki ga bo izvedbe volitev imenoval minister za socialno politiko po zaslišanju in-

našati tega pogleda, sicer mi od bolestí počí srce.«

Sani so zdrčale naprej.

Na obeh straneh pota so stale lepe, vitke, v sneg odete jelke. Dolge veje so se pod belim, mehkim bremenom vpognile skoraj do tal. Zdi se kot bi žaloval ves gozd in koprnal po solncu in tičjem petju. Vršanje vrhov ni prav nič poetično in je bolj podobno hropenju umirajočega.

»Kaj pa je to?« vzklikne grofica, oči ostro uprte na dva mala dečka, katera uvrsta vsak butarico suhih vej na hrbtu.

Kočijaž ustavi.

Otroka snameta s svojima premrtnima, od mraza posinelima ročicama čepici. Njih suhi telesci se treseta v zakrpanih oblekah. Svešta si krivde, povesta oči.

»Čigavi so ti otroci?« vpraša grofica kočijaža.

»Stegnarjevega Toneta, grofovská milost.«

»Zapovedujem, da se takoj vloží ovadba proti dečkoma in očetu. Bom že videla, ali jih bomo navdili rešpeka pred tujo lastnino ali ne.«

»Lepo prosimo, Vaša milost« — jecljata oba dečka, zroč s prosečimi očmi grofico.

»Obrniti«, zapove le-ta, ne da bi enkrat pogledala otroka.

»Banda beraška! — To je grozno!«

»Da, to je grozno«, ponovi družabnica.

Sanke so ponosno oddrčale.

Dečka sta s povešeno glavo odšla proti leseni bajtici svojega očeta.

Vprašanje svetovnih energij.

Na danskem vseučilišču je imel pred kratkim Svante Arrhenius ciklus predavanj in med njimi tudi predavanje o velpomembnem vprašanju svetovnih energij. Posebno zanimiv je bil pri tem predavanju pregled o zvezi posameznih oblik energij s solnčno energijo, kateri sočasno odgovarja na vprašanje, katere množine energij moremo vsi zemeljski prebivalci skupaj rabiti; kajti kaže nam, kako sta napredek in nazadovanje posameznih narodov navezana na množine energij posameznih dežel, in da ima vse človeštvo končno vzrok, napraviti bilanco čez to, kar smo porabili, in čez to, kakšne množine energij imamo še na razpolago.

Naravno je, da smo tukaj prisljeni računati z ogromnimi številkami, tako da je bil Arrhenius prisljen postaviti za enoto bilijon kalorij. O tej množini si moremo na sledeči način napraviti najpopolnejšo sliko. Kalorija je tista množina toplote, katero potrebujemo, da segrejemo liter vode za 1° C. Da segrejemo kubični meter vode za 1° C, potrebujemo torej 1000 kalorij. Posoda z 10 metri dolžine, 10 metrov širine, 10 metrov visočine vsebuje 1000 kubičnih metrov; in da to množino vode segrejemo za 1° C, potrebujemo torej milijon kalorij. Če v tej obliki nadaljujemo, ugotovimo, da potrebujemo ravno bilijon kalorij za segretje vode za 1° C v kocki, ki ima kilometer dolžine, kilometer širine in kilometer visočine. S to ogromno številko kot enotno mero računa sedaj Arrhenius in doseže naslednje zaključke

terestov. Sestavljeno bo iz osem delavskih in ravnateljstev delodajal- skih zastopnikov. Iz Belgrada pa nam poročajo, da se minister ne mi- sli ozirati na kandidate, ki sta jih predlagala na poziv vlade delavska zbornica in zveza industrijcev, tem- več da bo imenoval v to korporacijo celo vrsto drugih oseb, od katerih ne- katere še člani zavoda niso. Iz druge strani se nam poroča, da se skuša vriniti v ravnateljstvo še nekega dru- gega, kot sedemnajstega člana, ka- teremu se bo moral umakniti, če ne bo šlo drugače, od delavske zbornice predlagani delavec Anton Krajcer. Več predlagancev namerava minister potisniti iz ravnateljstva v nadzor- stvo. Če se to res zgodi, bo to rav- nateljstvo odločno protidelavsko. Dvomimo, da bi delavska zbornica to mirno požrla; tudi strokovnim or- ganizacijam ne more biti vseeno, ka- ko upošteva minister njeno legalno zastopstvo.

Za zgradbo ambulatorija in upravnega posloja Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani so se izrekli vsi interesi in vse slovenske stranke, kar je pač razve- seljiv pojav. Osrednji urad v Zagre- bu pa hoče baje kljub temu že začeto stavbo znatno omejiti, da dobi čim več denarja za svojo lastno zgradbo v Zagrebu. Slovenske delavske stro- kovne organizacije vseh strank pri- pravljajo zoper to namerano energičen odpor. Kakor se čuje, jih bodo pod- pirali tudi podjetniki.

Kdaj bodo občinske volitve v Ljubljani? Davno je že minilo mesec dni. Ljubljanske občinske volitve pa še vedno niso razpisane. Na magi- stratu vlada vladni komisar brez so- cveta, kar v najmanjši občini ni obi- čaj. Najprej je bil občinski svet brez zakonitega vzroka razpuščen, sedaj vlada komisar občino in vlada celo prezira zakoniti rok, v katerem mo- ra razpisati nove volitve. Zadnji čas je menda, da začne vsaj vlada spo- štovati veljavne zakone.

Tržnina in uvoznina, ki jo je nameravala mestna občina ljubljans- ka pobirati v svrhu pokritja prora- čunskega primanjkljaja, po pokra- jinski upravi ni bila odobrena, to- rej odpade.

Pasanti Dunajske ceste se na- ravnost divijo, s kako brzino in na- vdušenjem se popravljajo in gladijo ceste in ulice, ki vodijo od Dunajske ceste na novo sokolsko telovadišče ob Linhartovi ulici. Ob tej priliki bi si dovolili mestni občini ponižno na- svetovati, da tudi do skrajnosti za- nemarjeni Samotni ulici posveti ne- koliko pozornosti in ji privoščijo nekaj metrov gramoza. Ta ulica je namreč ponoči popolnoma nerazsvetljena ob dežju na nekaterih mestih preplavlje- na, da je promet le s čolnom mogoč, ob suhi pa se dvigajo oblaki prahu. Vrhu tega pa prihaja takoj pri vходу z Dunajske ceste ob poletni vročini neznojni smrad iz menda polnih greznic. Mestno sanitetno oblast na- prošamo, da hišo stoječo ob tej ulici, glede na snažnost osobito stranišč čim prej preišče ter odpravi nedo- statke, zakaj mogoče je, da prihodnji mesec ob priliki sokolskih slavnosti tudi to ulico pasirajo tuji.

Sokolski zlet je pred durmi. Ude- ležba bo velika. Policijsko ravnatelj- stvo je izdalo sicer oklic, s katerim svari pred navijanjem cen. Oklic sam pa nikakor ne zadostuje. Glavno bi bilo to, da se obavi vobče zadostna preskrba in po zmernih cenah. Ali se je kdo bavil temeljito s tem vpra- šanjem? Ako se še ni, je zadnji čas, ker sicer bodo izkoriščani tuji in pri- redbe bodo pustile zopet večjo dra- ginjo. Prireditelji so odgovorni za vse to, zaradi tega naj ukrenejo vse, da ne bodo trpeli gosti pa tudi ne do- mače prebivalstvo.

Sokolski zlet. Prihodnje tedne bo pozdravljalo ljubljansko meščan- stvo svojega Sokola. Prišli bodo Če- hi, prišli Srbi, in Hrvati. Nas ne zani- ma kako bodo meščani proslavljali goste in manifestirali za sokolsko idejo. Njihova stvar je, kako bodo iz- vedli prireditve, kako aranžirali in telovadili. — Toda: če ne predstav- ljajo uradnika s tem naslovom za žu- panovega namestnika, naj tudi od- krito povedo tujcem, da Ljubljana nima župana. Nima, ker ga je me- ščanska, policijska vlada nasilno iz- gnala iz magistrata. Tega jih je sram, zato zakrivajo resnico. Resnico, da volja ljudstva ne velja v Jugoslaviji, resnico, da je delavno ljudstvo izro- čeno krivičnemu nasilju, brezprav- nosti in revščini. Tujci, ki bodo ob- iskali Ljubljano, naj vedo, da de- lavno ljudstvo v Jugoslaviji strada, umira. Strada zato, ker ga izkorišča sistem, ki je pokrovitelj jugoslo- vanskega sokolstva. Fraza je demo- kracija, enakost. Fraza, ki le začasno slepi in mami. Buržuazija gradi svo- jo moč na oboroženo silo. S to svojo močjo tlači delavno ljudstvo. Obo- rožena sila pa koraka roko v roki z jugoslovanskim Sokolom. Ker se sokolstvo identificira z militarizmom, se identificira z nasiljem, zato delav- no ljudstvo tega Sokolstva ne more pozdravljati s tisto bratsko iskrenostjo, kakor bi ga sicer, če bi se So- kol ravnal po Tyrševem oeslu: ena- kost, bratstvo in svoboda. Danes je Sokol v službi demokratov.

Namen posvečuje sredstva. Dne 1. julija t. l. je stopil v veljavo zakon o zavarovanju delavcev, za katerega so glasovali poslanci vseh slovenskih strank. Torej tudi demokrati in sa- mostojneži. Znano je, da vodi tajnik JDS. Franc Majcen po nalogu onih, ki ga plačujejo, hud boj zoper neka- tere osebe pri bolniškem zavarova- nju. V tem boju pri sredstvih ni ravo- no izbirčen. Če treba, udari direktno ali indirektno po zakonu, ki so ga for- sirali in zanj glasovali tudi poslanci njegove stranke. Namen posvečuje sredstva. Majcnova gonja je začela predsedati že mnogim poštenim pri- sjašem JDS. Tako je hotel angažira- ti za svoje namene Zvezo slovenskih obrtnih zadrug, toda predsednik zve- ze, Engelbert Franchetti, dasi demo- krat, je nanj stavljen o insinucijo kot pošten človek odločno odklonil. Tre- ba je bilo torej najti drugo pot. Na- men posvečuje sredstva. Po inicija- tivi tajnika JDS. sta se ustanovili za Šent Vid nad Ljubljano in za Zgornjo Šiško obrtni zadrugi na podlagi SKS. Prav čudno, kaj ne? Ti dve zadrugi sta pred tedni izdali ognjevito okrož- nico zoper ljubljansko bolniško bla-

gajno. Posledica te okrožnice je bil shod obrtnikov iz „cele Slovenije“ v pondeljek 17. t. m. v restavraciji pri Novem svetu v Ljubljani. Prišlo je nekaj nad 40 ljudi. Zborovalo se je cel dan. Shod je bil brez pravega vodstva, govorilo se je vse vprek, največ je pa govorih zobotehnik Ogrič iz Novega mesta, ki je zadnji čas predsedal v tabor SKS. Po truda- polnem „delu“ je shod sklenil kon- fuzno resolucijo, ki nima ne nog, ne glave. Zabavlja na vse pretege zo- per centraliziranje bolniškega in ne- zgodnega zavarovanja ter s tem po- bija delo lastnih poslancev. Toda na- men resolucije ni, da protestira zoper centralizacijo delavskega zavarova- nja, glavna ost je temveč naperjena zoper gotove osebe, ki jih kar tako mimogrede denuncira in zahteva nji- hovo takojšnje odstranitev iz službe. Tu tiči konjsko kopito! Resolucija je bila tako premeteno sestavljena, da jo je priobčil celo „Slovenec“, ki je pa napako takoj drugi dan popravil. Inšpiratorji odbora so menda imeli namen, vtihotiniti resolucijo v liste vseh strank, da bi se potem lahko reklo: Glejte, ne samo JDS., celo SKS. in vse druge stranke podpirajo naše zahteve. Nameš se za enkrat ni posrečil.

Obletnica vojne napovedi Srbiji od strani Avstro-Ogrske je bila vče- raj. Osem let zgodovine ter posledice usodnega dejanja takratne av- strijske dvorske kamarile in tajne diplomacije, nas bi bile v tem času lahko mnogo naučile.

Mag. svetnik Fr. Govekar je do- bil 4 tedenski dopust, da bo zbral vs- superlative slovenskih, jugoslovans- kih in deloma turških pridevnikov za svoje članke o priliki vsesokol- skega izleta.

Ljubitelji težke atletike opozar- jamo, da se ustanovi prihodnje dni v Ljubljani atletski klub, ki bo razširil svoje delovanje tudi na mariborsko oblast. Prijavnicam za pristop mora biti priloženo zdravniško spričevalo, da ima prosilec močne komolce in je prost kurjih očes. Sprejmejo se samo kandidati za mesta velikih županov v Ljubljani in Mariboru. Kdaj bo javna tekma, bo razglašeno v Uradnem listu.

Leopold grof Goess umrl. Na Koroškem je umrl grof Goess, ki je bil od leta 1897. do 1904. tržaški na- mestnik. Zaradi krvolitja ob stavki Lloydovega delavstva v Trstu 15. februarja 1902, ga je na pritožbo so- cialistov branil takratni ministrski predsednik Koerber. Leta 1904. so pa nastopili proti njemu iredentisti, ker je sprejel državne uslužbenice v volilni imenik, češ, da podpira s tem Slovence in klerikalce.

Hlebček kruha 2000 avstrij- skih kron je veljal dne 20. julija. Ob novem letu je veljal tak hlebček 74 kron; cena se mu je torej zvišala v pol leta za 1926 kron. Do 30. aprila je prispevala država k prehrani. Cena je pa poskočila znatno bolj. Ako odštejemo državni prispevek za vsak hlebček po 305 kron, znaša podražanje v zadnjem pol letu še vedno 1621 kron. V Avstriji uvide- vajo, da s tem gospodarstvom ne bo nič. Zaradi tega je meščanska vla- da osnovala posebno banko in dr-

žavni zbor sprejel zakon o ustano- vitvi. V § 3. tega zakona se določa, da se papirnati denar ne sme več ti- skati. S tem hočejo zavezati poplavo s papirnatim denarjem, ki je tako ogromno izgubil na vrednosti. Ve- liko vprašanje pa je, kako naj se ta sklep uveljavi. Novega denarja še- le tedaj ne bo treba več tiskati, ka- dar bo država imela dovolj dohod- kov, da krije svoje potrebe. Avstrijski proračun izkazuje mili- jarde primanjkljaja. In če bi av- strijska vlada hotela iztirjati do- volj davkov za svojo potrebo, bi morala občutno obdavčiti posestne sloje. Za tako davčno politiko pa ne bodo ne zvezni predsednik pre- lat Seipel, ne Rothschild, ne Jerza- bek. Položaj v Avstriji je kritičen. Ako hoče Avstrija izboljšati svoje gospodarske razmere, mora ali ogromno obdavčiti posestne sloje ali pa neimovite konsumente po- polnoma izstradati. Za kaj se bo sedanja vlada odločila, ni težko uganiti.

Socialni pregled.

Stavka knjigovezov v Ljubljani traja že pet tednov. Stavka, ki je bila doslej delna, je od petka popolna. V ponedeljek se je pričela tudi stavka v Jugoslovanski tiskarni, ker je pod- jetje oddajalo knjigoveška dela v knjigoveznicu, čeprav je bil dogovor, da je to nedopustno. Knjigoveška za- druga se formalno upira pogajati se z društvom grafičnega delavstva, kar je pa le izgovor, ker je knjigoveško delavstvo včlanjeno v grafični orga- nizaciji.

Premogarska in železničarska stavka v Ameriki se postruje. Pred- sednik Harding je posredoval, toda brez uspeha. Velike zaloge premoga so domala pošle. Zaradi stavke imajo že velike težkoče s prehranjeva- njem prebivalstva, ker mnogo vlak- kov ne vozi več. Voditelji stavke so iznova zahtevali, da skliče predsed- nik skupno konferenco delodajalcev in delojemalcev. Stavka je v posa- meznih krajih dovedla do spopadov zlasti v Ohio, kjer je vojaštvo za- sedlo rudnik.

Gospodarstvo.

Valuta. Odkar se je potlačila preteča vladna kriza, valuta zopet rapidno pada. Edin lek za sanacijo naše valute bi bil očitno odstop sedanje vlade, popolnoma bi se pa okrepila menda samo s popolnim polinom vsega sedanjega režima.

Vestnik „Svobode.“

Šoštanj. V soboto, dne 29. julija t. l. gostuje v Šoštanju dramatični odsek trboveljske „Svobode“ ter uprizori istega dne ob 8. uri zvečer v hotelu „Jugoslavija“ Ganglovo štir- ridejansko dramo „Sin“. Ker je igra jako lepa in za delavski razred v iz- obraževalnem oziru jako poučljiva, vabimo vse sodruge in sodružice, zlasti tudi one iz premogovnika v Skalajah, da se prireditve udeleže. — Prireditveni odbor „Svobode“ v Šo- štanju.

Viri energij	Množine energij v bilijonih
Solnčno toplotno žarjenje	3 trilijoni
Solnčno toplotno žarjenje, vključivši zračni plašč	1.33 milijard
Solnčno toplotno žarjenje na zemeljsko površino	0.53 „
prepariranje morske vode in zraka	0.34 „
energija vodnih kapljic v oblakih	28 milijonov
energija tekočega vodovja	55 tisoč
energija (izkoriščana) rek	4 „
energija zračnih tokov	33 milijonov
prihranjena energija v rastlinah	160 tisoč
energija letno porabljene premoga skupaj	7.2 „
energija kamenega pre- moga skupaj	44 milijonov
energija kamenega olja skupaj	100 tisoč

Solnčno toplotno žarjenje more- mo upoštevati za dogleden čas kot stalno. Od vsega njegovega žarjenja

prodre do zemlje samo 2.25 milijard- krat, kakor pravi Bebel, in vendar ni del, in od tega odpadeta še dve tretjini vsled žarjenje ovirajočega zračnega plašča, tako da se uveljavi na zemeljski površini resnično samo 0.53 milijard bilijonov kalorij. Neiz- rabljene so razmeroma velike mno- žine energij vodnega parjenja morja in zraka, kakor tudi energije obla- kov. Izrabljene pa so nasprotno energije tekoče vode, vsekakor ugod- no samo v rečnih tokih razpoložli- vih 4000 bilijonov energij. Izraba mogočnih množin zračnih tokov je onemogočena vsled nestalnih vetrov in ker je nemogoče shraniti te ener- gije za nevetrovni čas. Najvažnejši viri energij za sedanje gospodarstvo z energijami so zaloge kamenega premoga. Te zaloge bi bile pri ena- komerni porabi izčrpane šele neka- ko v 7000 letih. Ker pa je večji del kamenega premoga za sedanjo teh-

niko nedosegljiv, moramo računati, da bo premogova energija izčrpana približno čez 2000 let. V resnici pa potreba po premogu vedno narašča, tako da bo vsled tega prišlo do iz- črpanja veliko prej. Človeštvo ima torej vzrok s temi zalogami energij varčno gospodariti. Naši najboljši stroji izrabljajo danes samo približno četrtino energij, kar jih vsebuje pre- mog, tri četrtine so torej izgubljene; pri navadnih parnih strojih, pri naših kurilnih napravah je izguba še večja. Tukaj more v prvi vrsti pomagati učinek novega izuma. Kot nadome- stek premogu daleko ne zadoščajo energije izkoriščevanega tekočega vodovja, ker jih je na razpolago sa- mo 4000 bilijonov kalorij, in ker je predvsem razdelitev vodnih energij na zemlji popolnoma neenakomerna. V Angliji, Nemčiji in Rusiji pride na prebivalca 0.02 konjskih sil, in je naj- slabše razmerje. Islandska ima z

22.01 konjskimi silami na prebivalca najboljše razmerje, tej sledi Norveška s 5.3 konjskimi silami.

Izraba morske bibavice zadene na neekonomsko visoke investicijske stroške, vsled česar je mogoča samo ob posebno ugodnih obalnih razme- rah. In direktna poraba solnčnega žarjenja je samo tam mogoča, kjer imamo trajno in enakomerno obzar- janje.

Arrhenius končno meni, da se bodo, če se znanosti ne bo posre- čilo odkriti novih virov energij, morali po porabi razpoložljivih zalog narodi zgrniti zopet v izhodiščih kul- ture ob Sredozemskem morju, kjer daje solnce kot zadnji neposredni vir luč in toploto.

(Po „Sozialistische Monatshefte“.)

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Opr. št. I-178/22.

Razglas

vsem delodajalcem v Sloveniji.

Dne 1. julija 1922 se je začel izvajati Zakon o zavarovanju delavcev (okrajšava: ZZZ) od 14. maja 1922. Zakon je bil objavljen v Službenih novinah od 30. maja 1922, št. 117, in v Uradnem listu od 13. junija 1922, št. 62. Po tem zakonu je postala Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani z dnem 1. julija 1922 Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani kot krajevni organ Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Preradovičeva ulica št. 44 II) (hrvatsko: Središnji ured za osiguranje radnika u Zagrebu, Preradovičeva ulica broj 44/II), ki je edini nositelj obveznega zavarovanja delavcev za slučaj bolezni in nezgode na vsem področju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Organizacija poslovalnic in ekspozitur bivše Okrajne bolniške blagajne v Ljubljani ostane do nadaljnjega tako vstvarnem kakor v krajevnem oziru neizpremenjena in se vsaka poslej imenuje: Poslovalnica ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev v (na) itd. Seznam poslovalnic z označbo njih okolišev se nahaja na koncu tega razglasa.

V naslednjem se opozarjajo delodajalci v njih lastnem interesu in v interesu njih delavcev (uslužbencev, nameščencev) na najvažnejše določbe tega zakona, po katerih se je ravnati.

A. Dolžnost prijave delavcev (uslužbencev, nameščencev).

Na podstavi naredbe ministra za socialno politiko od 3. junija 1922, št. 1077, o izvedbi citiranega zakona, priobčene v Službenih novinah od 24. junija 1922, št. 137, in v Uradnem listu od 30. junija 1922, št. 70, morajo vsi delodajalci prijaviti najpozneje v zakonitem roku 8 dni po prejemu tega razglasa pri pristojnih poslovalnicah okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani na prijavni tiskovinah vse svoje delojemalce, ki so jih imeli dne 1. julija 1922 zaposlene, ne glede na to, če so jih že imeli prijavljene ali ne. Prijaviti je tudi vse one delojemalce, ki so bili do sedaj oproščeni dolžnosti zavarovanja za slučaj bolezni, ker novi zakon takih izjem ne dopušča.

One delojemalce, ki so bili zavarovani že po prejšnjem bolniško-zavarovalnem zakonu, je obenem z novo prijavo z dnem 30. junija 1922 odjaviti na tiskovinah (odglasnicah), ki jih imajo delodajalci že od prej v rokah. Duplikati za morebiti izgubljene odglasne tiskovine se dobe pri vseh poslovalnicah.

One delavce (uslužbence, nameščence), ki so po 1. juliju 1922 izstopili iz dela, je prav tako na prijavni tiskovini prijaviti, obenem jih pa na odjavni odjaviti. Na ta način bo vsaki poslovalnici okrožnega urada mogoče ugotoviti število dne 1. julija 1922 p.i vsakem delodajalcu zaposlenih delavcev, število na dan odziva temu razglasu in število od 1. julija 1922 do dneva odziva temu razglasu iz dela izstopivših delavcev (uslužbencev, nameščencev).

Te prijave in odjave so potrebne radi uvrstitve delojemalcev v nove mezdne razrede, katerih je 17 (do sedaj jih je bilo 13) in po katerih se ravnajo zavarovalni prispevki, ki jih imajo plačevati delodajalci in njih delojemalci, ter bolniške podporne dajatve (podpore) članom in njih svojcem. Na odredbo osrednjega urada se vse one člane, ki do 31. julija 1922 ne bi bili nanovo prijavljeni, uradno uvrsti iz sedanje 13. mezdne stopnje v novi najvišji, t. j. 17. mezdni razred, ker bo okrožni urad (poslovalnica) smatral, da ta mezdni razred odgovarja mezdam (plačam oz. službenim prejemkom) dotičnih delavcev, uslužbencev, nameščencev. Razen tega bo zamudne delodajalce kaznovala pristojna politična oblast radi kršitve § 194., odst. 1, oziroma § 195., odstavek 1., ZZZ do občutnihi globami.

V pojasnilo za pravilno izpolnitev tiskovin so na njih hrbtini strani natisnjena potrebna navodila, po katerih se je ravnati, da se omeji morebitno nepotrebno dopisovanje in odvrnejo nepotrebni stroški. Posebno važno je, da je pravilno navedena plača (v gotovini, v naravi ali v blagu, dajatve tretjih oseb itd.) ter opravilo, značaj ali način zaposlenosti delojemalca. Označba „delavec“ ne zadostuje, temveč je navesti n. pr.: „nakladalec lesa“, „kopač“, „žagar“, „voznik“, „kovinski strugar“, „želozolivar“,

„strojni ključavničar“, „stavbni ključavničar“, „kurjač“, „tiskarski strojnik“, „stavec“, „strojni stavec“, „faktor“, „tiskarniški hlapec“, „krojač“, „krojaški prikojevalec“, „trgovski pisarniški uradnik“ itd.

Če obsega podjetje več panog obratovanja ali več obratov, je navesti poleg vrste zaposlenosti delojemalca (značaja, opravila) tudi oddelek obrata ali obrat, v katerem je prijavelec zaposlen, ker je to važno za uvrstitve v nevarnostni razred in odstotek ter za predpis prispevkov za neugodno zavarovanje. Delodajalci, ki imajo svoje obrate že prijavljene pri Izpostavi I. osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani (bivši Začasni delavski zavarovalnici za slučaj nezgode v Ljubljani), naj navedejo poleg obrata tudi obratno število, ki je razvidna iz svoječasno jim vročenega odloka imenovane zavarovalnice. Poslej se bo vodil izvid članov tudi v bolniško-zavarovalnem oddelku iočeno po posameznih obratih.

Ako bi obstojal o zavarovalni obveznosti posameznih delojemalcev dvom, jih je kljub temu prijaviti, dvom pa naj se na prijavnicah primerno označi. Ako bo urad ugotovil, da kak delojemalec ni zavezan zavarovanju, ga kljub prijavi ne bo uvrstil med svoje člane in bo o tem delodajalca obvestil.

Način prijavljanja.

Zavarovanju zavezane osebe mora vsak delodajalec prijavljati na predpisanih tiskovinah. Podjetjem, ki redno zaposlujejo več nego 20 delavcev (uslužbencev, nameščencev), sme okrožni urad dovoliti, da prijavljajo svoje uslužbence z mezdnimi zapiski.

Izpremembe v stanju ali razmerju družine delojemalca (če se oženi ali omoži, loči, če odovoi itd.) ter izpremembe v služku, opravilu, značaju ali načinu njegove zaposlenosti (n. pr., če vajenec postane pomočnik, delavec predelavec ali delovodja, kovinski strugar livar, črkostavec

faktor itd.) je prijavljati na posebni tiskovini „Prijavnica o izpremembi pri članu“.

Pripominja se, da je po zakonu izključno in edino le delodajalec odgovoren za pravilno izvedbo prijav, odjav ter prijav izprememb. V slučaju neprijave, zakesnele prijave ali nepravilne prijave ga zadenejo občutni stroški v zmislu § 11. ZZZ in znatna globa, ki jo naloži pristojna politična oblast.

V pojasnilo,

kdo je zavezan zavarovanju za slučaj bolezni in nezgode,

naj služijo naslednja navodila:

Zavarovanju zavezane so vse osebe, ki dajejo na podlagi kakršnegakoli službenega razmerja svojo telesno ali duševno moč v najem. Posebe se opozarja, da so od 1. julija 1922 dalje zavarovanju zavezani tudi vsi hišni posli (dekle, služkinje, pestunje, dojlje, sobarice, kuharice, hlapci itd.), vajenci, praktikanti, volonterji ter učenci v delavnicah javnih učnih zavodov itd. Za varovanju zavezani so tudi tkzv. hišni delavci, t. j. osebe, ki se bavijo z najemnim delom v svoji lastni delavnici ali na svojem lastnem stanovanju po naročilu in na račun drugih oseb, katere se bavijo z obrtom, trgovino ali industrijo, tudi če nabavljajo si rovine in pomožni material sami in čeprav postransko delajo tudi na svoj lastni račun.

Zavarovanju za slučaj bolezni so dalje zavezani državni in javni nameščenci, ki so bili po zakonu do sedaj zavarovani (provizorični in pomožni sluge), in oni, ki na podstavi službenih predpisov v slučaju bolezni ne dobivajo plače celih 26 tednov (pol leta), računajoč od dneva njih obolenja, četudi dobivajo stalno mesečno plačo, za slučaj nezgode pa se zavarujejo državni in javni nameščenci, če nimajo sami in njih rodbina pravice do pokojnine, ki ustreza odškodnini v zmislu XI. poglavja ZZZ.

Zavarovanju so zavezani tudi delavci (uslužbenci, nameščenci), naši državljani, ki so stalno zaposleni v inozemstvu na račun tuzemskih podjetij, razen, če so že zavarovani na podstavi zakona dotične države.

Izveti od zavarovanja so začasno le poljski delavci in poljedelski posli, ki niso zaposleni pri strojih, dalje delavci v kaznilnicah ter nestalni hišni posli, najeti za nestalna trenutna dela, kakor je pranje, žaganje drv itd.

Rok za prijavo in odjavo delojemalcev ter prijavo izprememb v njih zaslužku in drugih razmer je 8 dni, računajoč od dne-

va, ko je delojemalec stopil v delo, oz. iz stopil iz dela, oz. se je izvršila v višini njegovih prejemkov, v značaju ali načinu njegove zaposlenosti itd. izprememba.

Osebe, ki so najete za manj nego 8 dni, se mora prijaviti takoj po njih vstopu v delo. S prijavo takih oseb se lahko obenem izvrši tudi njih odjava.

B. Dolžnost prijave obratov.

Po ZZZ vrši okrožni urad za zavarovanje delavcev vse krajevne posle neugodnega zavarovanja.

Vsak delodajalec, ki zaposluje v svojem obratu več kakor 5 delavcev, zvezanih zavarovanju, ali ki obratuje s stroji, ki jih goni elementarna sila (para, elektrika, plin, voda, živina, veter itd.), mora v svrhu uvrstitve obratov v nove nevarnostne razrede najkasneje tekom 14 dni po dostavitvi tega razglasa prijaviti potom pristojne poslovalnice Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani svoj obrat (ali več obratov istega podjetja) na predpisani tiskovini „Prijavnica obrata“, in sicer v dveh izvodih. Prijave obrata (obrta, podjetja) ni treba izvršiti onim, ki so imeli že doslej vse svoje obrate (obrte, podjetja) zavarovane pri Začasni delavski zavarovalnici za slučaj nezgode v Ljubljani. Po novem zakonu so vsi, ki so zavezani zavarovanju za slučaj bolezni, podvrženi tudi zavarovanju za slučaj nezgode; zato mora vsakdo, ki zavaruje delojemalce za slučaj bolezni, iste zavarovati tudi za slučaj nezgode.

V roku 14 dni se mora prijaviti tudi vsako izpremembo v obratu (namestitve novih strojev in slično) na predpisani tiskovini „Prijavnica o izpremembi v obratu“.

V roku 14 dni je prijaviti vsako prenehanje ali ustavitev obrata.

O uvrstitvi obrata v nevarnostni razred in o določitvi nevarnostnega odstotka bo Okrožni urad obvestil vsakega delodajalca s posebnim odlokom.

Pri onih delodajalcih, ki bi ne izpolnili svoje prijavne dolžnosti, bo okrožni urad sam na licu mesta in na stroške delodajalca zbral vse za uvrstitve obrata v nevarnostni razred in odstotek potrebne podatke.

C. Prispevki za zavarovanje.

1. Prispevki za bolniško zavarovanje.

Na podstavi § 21. ZZZ se vsi zavarovanci uvrste po višini njih zaslužka v 17 mezdnih razredov po sledeči razpredelnici:

Mezdni razred	Višina mezde (zaslužka) na						Zavarovana mezza	Skupni dnevni prispevek delodajalca in delojemalca za bolniško zavarovanje
	dan		teden		mesec			
	nad	do	nad	do	nad	do		
	dinarjev							
I.		2 50		15 —		62 50	2 —	— 10
II.	2 50	3 —	15 —	18 —	62 50	75 —	2 50	— 13
III.	3 —	3 60	18 —	21 60	75 —	90 —	3 —	— 15
IV.	3 60	4 40	21 60	26 40	90 —	110 —	3 60	— 18
V.	4 40	5 40	26 40	32 40	110 —	135 —	4 40	— 22
VI.	5 40	6 60	32 40	39 60	135 —	165 —	5 40	— 27
VII.	6 60	8 —	39 60	48 —	165 —	200 —	6 60	— 33
VIII.	8 —	9 60	48 —	57 60	200 —	240 —	8 —	— 40
IX.	9 60	11 60	57 60	69 60	240 —	290 —	9 60	— 48
X.	11 60	14 —	69 60	84 —	290 —	350 —	11 60	— 58
XI.	14 —	16 80	84 —	100 80	350 —	420 —	14 —	— 70
XII.	16 80	20 —	100 80	120 —	420 —	500 —	16 80	— 84
XIII.	20 —	24 —	120 —	144 —	500 —	600 —	20 —	1 —
XIV.	24 —	28 80	144 —	172 80	600 —	720 —	24 —	1 20
XV.	28 80	34 —	172 80	204 —	720 —	850 —	28 80	1 44
XVI.	34 —	40 —	204 —	240 —	850 —	1000 —	34 —	1 70
XVII.	40 —		240 —		1000 —		40 —	2 —

Skupni prispevek za bolniško zavarovanje (prispevek delodajalca in delojemalca skupaj znaša 5 odstotkov zavarovane mezde (plače, zaslužka).

Ako ni zaslužek določen na dan, nego za drug čas, se višina dnevnega zaslužka računa s šestinko tedenskega, s petindvajsetinko mesečnega ali tristoinko letnega zaslužka.

Ako zaslužek ni določen po času (akordna plača, plača od kosa, dajatve tretjih oseb, napolnina itd.), se določi zaslužek po znesku, ki povprečno pripada ali običajno pripada na dan, teden ali mesec.

Kot zaslužek veljajo tudi vse vrste draginskih, družinskih in drugih doklad,

dnevnic, nabavni prispevki, naradni prejemki itd.

Osebe, ki ne dobivajo za svoje delo nobene nagrade ali plače, se uvrščajo v najnižji mezdni razred.

Zavarovalne prispevke obračunava okrožnemu uradu delodajalec v celoti. Od prispevka za bolniško zavarovanje, navedenega v gorenji razpredelnici, sme delodajalec polovico odtegniti od delojemalčevega zaslužka (mezde, plače).

Ako delodajalec prispevka ni odtegnil takoj pri izplačilu zaslužka (mezde, plače), ga sme odtegniti naknadno le tekom enega meseca po izplačilu zaslužka, od katerega bi moral prispevke odtegniti, odnosno takom dveh mesecev, če prejema delojema-

lec mesečno plačo. Za osebe brez zaslužka, oz. če znaša zaslužek manj nego 2 Din na dan, mora plačevati cel prispevek delodajalec sam.

Delodajalca, ki odteguje svojim delavcem (uslužbencem, nameščencem) višje prispevke, nego so predpisani za dotični razred, ali ki sklene s svojimi delojemalci delovno pogodbo, poslabšujočo določbe zakona o zavarovanju delavcev, zadene globa od 100 do 2000 Din, v ponovnem slučaju do 5000 Din.

Prispevke plačuje delodajalec na podlagi pismenega plačilnega naloga Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani po poštni položnici mesečno za nazaj v roku dospelosti.

2. Prispevki za nezgodno zavarovanje.

Kot osnova za odmero prispevkov za zavarovanje zoper nezgode (prispevna tarifa) je določen za čas od 1. julija 1922 do 31. dec. 1923 prispevek po 8 Din za 100 Din zavarovanega zaslužka (mezde, plače) in za nevarnostni odstotek 100. Torej se za vsakih 100 Din zavarovanega zaslužka pobira tolikokrat po 8 par, kolikor znaša nevarnostni odstotek, v katerega je obrat uvrščen.

Prispevna tarifa se dobi pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani in vseh njegovih poslovalnicah. Vsak delodajalec bo obveščen s posebnim edokom, v kateri nevarnostni razred in odstotek je bil njegov obrat (če ima več obratov, za vsak obrat posebej) uvrščen.

Prispevke za nezgodno zavarovanje plačuje izključno le delodajalec sam.

D. Predpisovanje prispevkov.

Prispevki za bolniško in nezgodno zavarovanje se predpisujejo hkrati s posebnim plačilnim nalogom, ki ima značaj javne izvršilne listine.

Zoper plačilni nalog je dopustna pritožba tekom 8 dni po prejemu naloga na Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Pritožba mora biti podprta s potrebnimi dokazili (kuponom prijave ali odjave itd.).

Po odredbi ZZZD vloženi ugovor nima odločilne moči; delodajalec mora toraj plačati predpisane mu prispevke brez ozira na to, da je vložil ugovor.

Ako je vloženi ugovor upravičen, vrne urad delodajalcu takoj preveč plačane prispevke, oziroma mu razlika vstane v dobro pri predpisu prispevkov za prihodnji mesec.

Za neplačane prispevke se zaračunava 6 odstotne zamudne obresti od dneva dospelosti do dneva plačila s stroški za izterjanje vred.

Neplačani prispevki se izterjajo administrativnim ali sodno-izvršilnim putem.

Predpisani prispevki zastarajo v 5 letih (§§ 42. do 44. ZZZD).

E. Dajatve (podpore zavarovancem).

1. Dajatve v slučaju bolezni.

Zavarovanci imajo v danem slučaju pravico do dajatev (podpor) po naslednji razpredelnici:

Simulacije in drugačna izkoriščanja urada se tako radi izkoriščanja bolniško-kakor nezgodnozavarovalnih podpor po zakonu kaznujejo poleg drugega še z globo od 50 do 1000 Din.

F. Razno.

Vsa nadaljna pojasnila se dobe pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani in vseh njegovih poslovalnicah. Poslovalnice ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev se nahajajo v sledečih krajih:

1. v Brežicah (za sodni okraj Brežice);
2. v Celju (za politična okraja Celje-mesto in Celje-okolica, izvzemši sodni okraj Laško);
3. v Gornji Radgoni (za politični okraj Ljutomer);
4. na Jesenicah (za politični okraj Radovljica);
5. v Kamniku (za politični okraj Kamnik);
6. v Kočevju (za politični okraj Kočevje);
7. v Konjicah (za politični okraj Kottlje);
8. v Kranju (za politični okraj Kranj, izvzemši sodni okraj Tržič);
9. v Krškem (za politični okraj Krško);
10. v Laškem (za sodni okraj Laško);
11. v Ljubljani (za politični okraj Ljubljana-mesto in sodni okraj Ljubljana-okolica);
12. v tobačni tovarni v Ljubljani (za tobačno tovarno v Ljubljani);
13. v Logatcu (za politični okraj Logatec);
14. v Marenberku (za sodni okraj Marenberk);
15. v Mariboru (za politična okraja Maribor-mesto in okolica, izvzemši sodni okraj Slov. Bistrica);
16. v Murski Soboti (za politični okraj Prekmurje);
17. v Novem mestu (za politična okraja Novo mesto in Črnomelj);
18. v Ormožu (za sodni okraj Ormož);
19. v Ptujju (za politični okraj Ptuj-mesto in okolico, izvzemši sodna okraja Ormož in Rogatec);
20. v Rogaški Slatini (za sodni okraj Rogatec);
21. v Sevnici (za sodna okraja Sevnica in Kozje);
22. v Slovenjgradcu (za sodni okraj Slovenjgradec in politični okraj Prevalje);
23. v Slovenski Bistrici (za sodni okraj Slovenska Bistrica);
24. v Šoštanju (za sodni okraj Šoštanj);
25. v Trzinu (za sodni okraj Trzin);
26. na Vrhniki (za sodni okraj Vrhnika);
27. v Zagorju (za politični okraj Litija).

Morebitne pritožbe je nasloviti neposredno na Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, Turjaški trg št. 4/I (medkrajevnega telefona št. 279).

Vloge so kolka proste.

Tiskovine. Vse v tem razglasu omenjene tiskovine se dobe po nabavni ceni pri vseh poslovalnicah okrožnega urada, pozneje se bodo dobivale pa tudi v občinskih uradih ter prodajalnah tobaka, papirja it. l. Na vsaki tiskovini je označena cena.

Ravnatelj:

Ivan Kocmur s. r.

Mezadni razred	Hranarina (boleznina) (§ 45., t. 3, ZZZD)		Porodnina (§ 45., t. 4, ZZZD)		Podpora za dečjo opremo (§ 45., t. 4-c, ZZZD)	Dojnina (§ 45., t. 4-č, ZZZD)		Rodbinski člani (§ 45., t. 5, ZZZD)		Pogrebina (§ 45., t. 6, ZZZD)
	na dan	na teden	na dan	na teden		na dan	na teden	podpora za dečjo opremo	podpora za porodnice	
d i n a r j e v										
I.	1·33	9·33	1·50	10·50	28—	1—	7—	28—		60—
II.	1·66	11·66	1·87	13·12	35—	1·25	8·75	35—		75—
III.	2—	14—	2·25	15·75	42—	1·50	10·50	42—		90—
IV.	2·40	16·80	2·70	18·90	50·40	1·80	12·60	50·40		108—
V.	2·93	20·53	3·30	23·10	61·60	2·20	15·40	61·60		132—
VI.	3·60	25·20	4·05	28·35	75·60	2·70	18·90	75·60		162—
VII.	4·40	30·80	4·95	34·65	92·40			92·40		198—
VIII.	5·33	37·33	6—	42—	112—			112—		240—
IX.	6·40	44·80	7·20	50·40	134·40			134·40	1·50	288—
X.	7·73	54·13	8·70	60·90	162·40			162·40	10·50	348—
XI.	9·33	65·33	10·50	73·50	196—			196—		420—
XII.	11·20	78·40	12·60	88·20	235·20	3—	21—	235·20		504—
XIII.	13·33	93·33	15—	105—	280—			280—		600—
XIV.	16—	112—	18—	126—	336—			336—		720—
XV.	19·20	134·40	21·60	151·20	403·20			403·20		864—
XVI.	22·66	158·66	25·50	178·50	476—			476—		1020—
XVII.	26·66	186·66	30—	210—	560—			560—		1200—

K zgoraj navedenim dajatvam (podporam) se pripominja:

Oboleli zavarovanci imajo pravico do brezplačnega zdravljenja (zdravnika, zdravnika, bolnišnice, babilške pomoči in podpore, pomožnih priprav itd.) ter do podpore v denarju a) hranarine ali boleznine, b) porodnina, c) podpore za opremo rojenca, č) dojnine itd.). V slučaju smrti zavarovanca gre njegovim svojcem pogrebina.

a) **Hranarina (boleznina)** znaša na dan dve tretjini zavarovane mezde (zaslužka plače).

Izplačuje se, ako je bolezen združena s pridobitno nesposobnostjo in ako traja dlje nego 3 dni, za čas pridobitne nesposobnosti za delo, ako pa ne bi pridobitna nesposobnost prestala prej, 26 tednov.

b) **Porodnina** znaša na dan tri četrtine zavarovane mezde.

c) **Podpora za opremo rojenca** znaša 14 kratno zavarovano mezdo, v katerem je član (ica) včlanjen (a).

č) **Dojnina** znaša polovico zavarovane mezde, največ pa 3 Din na dan; pri družinskih članih 1.50 Din brez ozira na mezadni razred.

Porodniška podpora pripada članicam, če so bile tekom leta pred porodom vsaj tri mesece v zavarovanju zavezanem poslu ali če se je porod pripetil po prekinjenem trimesečnem članstvu.

Pogrebina znaša 30 kratno zavarovano mezdo umrlega.

Tudi družinski člani zavarovanca imajo pravico do brezplačnega zdravljenja, porodniške in dojlne podpore.

Pravico do zvišanih dajatev po novem zakonu imajo le člani, ki so oboleli po 1. ju liju 1922 in so bili zanje predpisani ali plačani prispevki po določbah tega zakona.

Ako biva član ob obolenju izven območja kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, mu mora izplačevati podpore po zakonu njegov delodajalec ter ima pravico do povračila dejansko izplačanih zakonito dokazanih podpor, ki jih pristojni okrožni urad povrne, ako ga je delodajalec takoj obvestil (§ 61 ZZZD).

Članstvo in s tem pravico do podpore v slučaju obolenja preneha takoj po izstopu člana iz dela. Član, ki je bil v enem letu vsaj 6 mesecev zavarovan in ki zato, ker nima zaslužka, ne more plačevati zavarovalnih prispevkov, uživa pravico do naj-

manjših zakonitih dajatev (podpor) po § 45. ZZZD še 3 tedne po izstopu iz dela; če pa je bil zavarovan v dveh letih najmanj 12 mesecev, uživa pravico do teh najmanjših dajatev še 6 tednov po izstopu iz dela.

2. Dajatve v slučaju obratne nezgode

Vsak član, ki je utrpel obratno nezgodo, t. j. nezgodo, ki je v neposredni ali posredni zvezi z zavarovanju zavezanim delom in ima za posledico telesno poškodbo in s to spojeno popolno ali delno izgubo sposobnosti za delo (opravljanje službe), ima pravico:

a) do brezplačnega zdravljenja;

b) do hranarine (boleznine) do največ 10 tednov po nezgodi;

c) do rente, katere višina se ravna po mezdnem razredu in po višini invaliditete (nesposobnosti za delo).

Pri popolni nesposobnosti za delo znaša renta polno zavarovalno mezdo.

V Ljubljani, dne 12. julija 1922.

Glasovi naših prijateljev.

Človek z mnogobrojimi poklici in dohodki je Franc Majcen, tajnik JDS. v Ljubljani. Poglejmo, kako mnogovrstne posle opravlja ta mož:

1. Je tajnik JDS. v Ljubljani, ki velja za stranko posestnih slojev.

2. Je funkcionar in zaupnik samostojne delavske Unije, ki hoče veljati za nasprotnico posestnih slojev.

3. Je stalen sotrudnik „Jutra“, ki velja za glasilo JDS., torej stranke posestnih slojev.

4. Je urednik „Delavskega lista“, ki se hoče boriti zoper posestne sloje in tupatam kritizira delo JDS.

5. Kadar njegovi nameni niso v skladu z JDS., angažira pristaše drugih strank, n. pr. SKS., da sklepajo resolucije zoper delovanje JDS. Ta-

kim ljudem so včasih rekli, da so politični harlekini.

6. V postranskem poslu poučuje na dekliškem liceju stenografijo in domoznanstvo.

7. O njegovi zaposlenosti na Dunaju bomo, če mož ne bo dal miru, priobčili prevod obtožnice dunajskega državnega pravdnštva.

O shodu obrtnikov v Št. Vidu nad Ljubljano, o katerem smo poročali v zadnji številki Zarje, smo bili netočno informirani. Lojalno popravljamo, da g. Ivan Ogrin, zidarski mojster v Ljubljani, ni zabavljal na ljubljansko bolniško blagajno, temveč je celo zavračal neopravičene napade na njeno upravo. Tudi v ostalem je bilo njegovo poročilo zgolj stvarno.

O zaščiti domačih delavcev. Pritožbe, da imajo Wranglovci prednost

v vseh službah, so opravičene. Res je pa tudi, da dobivajo najboljše, vodilne službe. Tako se je zgodilo pred kratkim pri graški družbi „Elin“, podružnica Maribor, da je Wranglov vojak Kompanec s sporazumom vodje podružnice, ki je tudi inozemec, brez vzroka odslovil starejše domače delavce pri podružnici, mlajše inozemce in Wranglovce pa obdržal, oziroma sprejel v delo. Inspekcija rada je bila o tem obveščena, toda molči kot grob, čeprav lahko vsak dan vidi pri posredovalnici za delo v Mariboru, koliko domačih delavcev električne stroke išče dela. Naše mnenje je, da so socialna zakonodaja in delavskovarstvene ustanove zato tukaj, da varujejo v prvi vrsti državljane ter ne vabijo v državo ljudi za stroke, v katerih imamo doma kvalificirane moči.

Kotiček za neobgljence.

Ahasverova modrovanja.

Veliki duhovni delajo s svojim duhom, mali se pa bahajo z njim, ker nič ne znajo.

Ideja v človeku živi, človek brez ideje je — kadaver.

Združitev ljudi z enakimi načeli in prepričanjem je organizacija, organizacija brez teh lastnosti je nevarna — tolpa.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.